

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Загальна інформація

Компонент освітньо-професійної програми	<i>Вибірковий</i>
Кількість кредитів ECTS	3
Мова початку	Українська
Ступінь вищої освіти	<i>(тільки для нормативних ОК)</i>
Галузь знань	<i>(тільки для нормативних ОК)</i>
Спеціальність	<i>(тільки для нормативних ОК)</i>
Освітньо-професійна програма	<i>(тільки для нормативних ОК)</i>

Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Порівняльна педагогіка» полягає у засвоєнні здобувачами освіти знань щодо історичних і сучасних тенденцій розвитку освіти за кордоном та порівняльної педагогіки як самостійної науки; векторів та змісту освітньої політики й освітнього реформування в сучасному світі; національних систем освіти у різних країнах світу.

Передумови вивчення дисципліни

Для результативного опанування знаннями, вміннями, навичками при вивченні даної дисципліни студент повинен мати базові знання з «Педагогіки», «Педагогіки та психології вищої школи», «Інноваційних освітніх технологій».

Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади порівняльної педагогіки

Тема 1. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань

Предмет порівняльної педагогіки. Мета та завдання порівняльної педагогіки. Місце порівняльної педагогіки у системі педагогічних наук.

Джерела порівняльної педагогіки. Актуальні проблеми досліджень у галузі порівняльної педагогіки.

Тема 2. Історичні віхи розвитку порівняльної педагогіки

Періодизація порівняльної педагогіки. Історичні періоди розвитку порівняльної педагогіки: глобальний та національний контексти. Класичний період порівняльної педагогіки. Описовий період розвитку порівняльної педагогіки в ХІХ ст. «Нариси та попередні нотатки до дослідження з порівняльної педагогіки» (1817 р.) Марка Жюльєна. «Про народність у громадському вихованні» (1857 р.) К. Ушинського. Порівняльно-педагогічні ідеї О. Музиченка.

Науково-дослідницький період розвитку порівняльної педагогіки у ХХ – на початку ХХІ ст. Поява національних і міжнародних наукових та культурних організацій, які систематизували та узагальнювали дані стосовно розвитку освітнього процесу та педагогічної теорії у різних країнах та регіонах світу, на початку ХХ ст. Міжнародне бюро освіти (1925 р.). Західні компаративісти І. Кендл, П. Монро, Н. Хенс, Ф. Хілкер, П. Россело, Л. Лузуріяга та інші.

Порівняльно-педагогічні дослідження у незалежній Україні. Сучасні напрями компаративно-педагогічних досліджень. Методологія порівняльної педагогіки відповідно до поглядів Д. Бередея. Погляди Б. Холмза на порівняльну педагогіку. Концепція порівняльної педагогіки та відображення її зв'язку з освітньою політикою (Е. Кінг). Концепції порівняльної педагогіки Г. Ноа і М. Екстейна.

Тема 3. Методологія порівняльної педагогіки

Типологія порівняльно-педагогічних досліджень та їх характеристика. Методологічні принципи у порівняльно-педагогічних дослідженнях (об'єктивність, комплексність, системність). Методологічні підходи у порівняльно-педагогічних дослідженнях: країнознавчий, історичний, етнокультурний, соціокультурний, цивілізаційний, аксіологічний, парадигмальний.

Комплекс методів порівняльно-педагогічного дослідження (описовий, статистичний, історичний, порівняльний, аналітичний та інші) та особливості їх використання.

Змістовий модуль 2. Освітня політика та освітнє реформування у сучасному світі

Тема 4. Освіта у сучасному світі

Феномен освіти в історико-філософському та історико-педагогічному дискурсах. Феномен освіти у різних педагогічних парадигмах (філософська-теологічна, соціалізаційна, інформаційна). Філософія освіти та педагогіка і їхня роль у соціально-культурних контекстах. Типи раціональності та моделі освіти. Ідеали та цілі виховання і навчання на різних історичних етапах суспільного розвитку.

Освіта як сфера духовно-інтелектуальної діяльності людини. Освіта як культурне явище та соціальний інститут у сучасному світі. Типові зміни в освіті в різних державах світу. Освіта як система. Закономірності розвитку освітніх систем. Національна система освіти. Освітні рівні.

Тема 5. Освітня політика у сучасному світі

Поняття освітньої політики. Філософія освітньої політики. Пріоритети освітньої політики. Освітній процес у постіндустріальному суспільстві. Сучасна освіта у контексті сталого розвитку. Державне управління освітою. Стратегічне управління освітою. Стратегічне прогнозування і експертна когнітологія розвитку вітчизняної і світової освіти. Міжнародне співробітництво у галузі освіти.

Моделі освітньої політики: ліберальна, консервативна, соціал-демократична. Основні напрями регіональної освітньої політики в європейських країнах. Основні напрями регіональної освітньої політики у північноамериканських державах.

Тема 6. Освітнє реформування як інструмент суспільного розвитку

Модернізація освіти. Освіта і суспільний прогрес. Суперечливий характер процесу формування нової освітньої парадигми. Освітнє реформування у сучасному інформаційному суспільстві. Освітнє реформування як складник політики модерних соціальних держав.

Освітнє реформування в європейських державах у XVIII – XIX століттях. Освітнє реформування в європейських країнах на межі XIX – XX століть. Вплив реформаторської педагогіки на освітнє реформування. Освітні реформи у Великій Британії, Німеччині, Франції, США, Японії у XX столітті. Новітнє освітнє реформування у високо розвинених державах у першій чверті XXI століття.

Тема 7. Міжнародні освітні організації

Інтеграційні процеси у сфері освіти у XX столітті. Міжнародний комітет інтелектуальної співпраці у межах Ліги Націй. Місія ЮНЕСКО у 1950–1960-х роках. Інститути та центри ЮНЕСКО в галузі освіти. Напрями діяльності ЮНЕСКО у сучасному світі.

Міжнародно-правові документи у галузі освіти. Всесвітня декларація про освіту для всіх (1990 р.). Дакарська декларація (2000 р.). Загальна декларація про культурне розмаїття (2005 р.).

Освітній напрям у діяльності Ради Європи. Міжнародні неурядові організації у сферах освіти та педагогіки. Міжнародна рада порівняльно-педагогічних товариств.

Змістовий модуль 3. Національні системи освіти

Тема 8. Національні системи освіти у північноєвропейських країнах. Система освіти у Великій Британії

Національні системи освіти у Данії, Швеції, Норвегії, Фінляндії, Ісландії. Особливості шкільної освіти. Вища освіта у скандинавських країнах.

Геополітичні, соціально-економічні та історичні фактори розвитку освіти у Великій Британії. Особливості освіти у Великій Британії. Синтез традицій та інновацій. Розмаїття та варіативність освітніх інституцій. Децентралізація освіти у Великій Британії. Законодавство про освіту у Великій Британії. Основні ланки освіти. Типи закладів освіти. Університети Великої Британії.

Тема 9. Національні системи освіти у центральноєвропейських державах. Система освіти у Німеччині

Національні системи освіти в Австрії, Швейцарії, Люксембурзі. Особливості шкільної освіти. Вища освіта у центральноєвропейських державах.

Геополітичні, соціально-економічні та історичні фактори розвитку освіти у Федеративній Республіці Німеччина. Особливості освіти у Німеччині. Децентралізація освіти у ФРН. Законодавство про освіту у ФРН. Основні ланки освіти. Типи закладів освіти. Гімназії у системі загальної освіти Німеччини. Професійна освіта. Вища освіта в Німеччині: інноваційний розвиток. Німецькі університети.

Тема 10. Національні системи освіти у південноєвропейських країнах. Система освіти у Франції

Національні системи освіти в Італії, Іспанії. Особливості шкільної освіти. Вища освіта у південноєвропейських країнах.

Соціально-економічні, історичні та нормативні фактори розвитку освіти у Франції. Особливості освіти у Франції. Централізація освіти. Законодавство про освіту у Франції. Основні ланки освіти. Типи закладів освіти. Значення громадянського виховання у системі загальної освіти у Франції. Вища освіта у Франції. Державні і приватні заклади вищої освіти. Паризький університет.

Тема 11. Національні системи освіти у північноамериканських державах

Геополітичні, соціально-економічні та історичні фактори розвитку освіти у США. Децентралізація і демократизація освіти. Варіативність і розмаїття форм американської освіти. Система освіти у США. Загальна освіта. Професійна освіта. Вища освіта. Гарвардський університет. Єльський університет. Історичні і сучасні особливості освіти у США.

Провідні тенденції розвитку канадської системи освіти. Система освіти у Канаді. Загальна освіта. Професійна освіта. Вища освіта. Особливості освіти у Канаді.

Тема 12. Національні системи освіти у латиноамериканських країнах

Геополітичні, соціально-економічні та історичні фактори розвитку освіти у латиноамериканському регіоні. Особливості освіти у країнах Латинської Америки. Сучасна філософія освіти в Латинській Америці.

Національні системи освіти в Мексиці, Аргентині, Чилі, Бразилії. Загальна освіта. Професійна освіта. Університети в Латинській Америці.

Тема 13. Національні системи освіти в азіатських державах

Поєднання самобутності, культурних традицій та інновацій в освіті азіатських держав. Система освіти в Японії. Особливості освіти в Японії. Високий рівень освіченості населення. Статус учителів в японському суспільстві. Естетичне виховання в системі загальної освіти Японії. Професійна освіта. Вища освіта.

Геополітичні, соціально-економічні та історичні фактори розвитку освіти в Китаї. Особливості освіти в Китаї. Законодавство про освіту. Основні ланки освіти. Типи закладів освіти. Філософія освіти в Китаї.

Форми та методи навчання

Форми та методи навчання – у процесі проведення навчальних занять (лекційних і практичних) передбачено застосовувати такі методи: пояснювально-ілюстративний; проблемний; проблемно-пошуковий; дослідницький; інтерактивні методи навчання.

Контроль навчальних досягнень

Форми та методи оцінювання:

Поточний контроль – усне і письмове опитування; індивідуальні завдання; доповіді; студентські презентації виконаних завдань.

Підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень:

а) робота на практичному занятті

Усна відповідь на практичному занятті до 5 балів

Активність (доповнення, запитання) 1 – 2 бали

Доповідь до 5 балів

Творча робота до 10 балів

б) самостійна робота до 7 балів

Робота на практичному занятті оцінюється за такими критеріями: 5 балів – здобувач у повному обсязі опрацював програмовий матеріал, має глибокі та міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, робить аргументовані висновки; 4 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, може узагальнювати та застосовувати набуті знання, відповідь містить незначні неточності; 3 бали – здобувач може відтворити основні положення програмового матеріалу, його відповідь неповна; 1 – 2 бали – відповідь неповна, містить багато неточностей, головний зміст питання не розкрито, студент має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті.

Орієнтовний розподіл балів за видами робіт:

43 % – самостійна робота;

42 % – усні опитування і робота на практичних заняттях;

15 % – творча робота.

Політика курсу

Учасники освітнього процесу керуються нормативними документами та відповідними Положеннями, затвердженими в НУЧК.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи (проекти, презентації, есе, реферати, тести тощо), які виконуються із порушенням встановлених викладачем термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимально можливої кількості балів за даний вид діяльності). Перескладання пропущених занять або завдань самостійної роботи відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, працевлаштування тощо). Відвідування

аудиторних занять є бажаним. Теми пропущених занять студент опрацьовує самостійно.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Інтернет-ресурс: <https://drive.google.com/file/d/1kpvtbTTnlgy2Tz29iNvgwlMe84tMAkRg/view>). У процесі навчання забороняються академічний плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування (при написанні контрольної роботи та складанні іспиту).

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад наукових досліджень і педагогіки тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, не запізнюватися на заняття (виняток можуть становити запізнення з поважних причин), дотримуватися правил суспільної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати завдання, визначені для практичних занять і самостійної роботи;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Матеріально-технічне забезпечення

Для організації освітнього процесу використовується комп'ютерна техніка, мультимедійні проектори та методичні матеріали.

Інформаційні ресурси

1. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: підручник. Київ ; Ніжин : Лисенко М. М., 2016. 408 с.
2. Черепанова С. О. Порівняльна педагогіка. Лекції. Практикум: навч. посіб. Львів: Растр-7, 2019. 175 с.
3. Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів: хрестоматія. Київ: Педагогічна думка, 2015. 176 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714839/1/maket_2.pdf.
4. Порівняльна педагогіка в схемах і таблицях: навч. посіб. / Гомонюк О. М. та ін. Хмельницький: ХНУ, 2017. 267 с.

5. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 319 с. URL: https://jmm.sspu.edu.ua/images/2021/kursi_vse/CompHEd_course/Comparative_Higher_Education_Handbook_2021n_49126.pdf.
6. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» та 013 «Початкова освіта» / Укладачі: Сойчук Р. Л., Колупаєва Т. Є., Міщеня О. М. Рівне: РДГУ, 2020. 243 с.
7. Локшина О. І. Порівняльна педагогіка в Україні у вимірі розвитку світової компаративістики. Український педагогічний журнал. 2015. № 1. С. 36–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2015_1_7.
8. Сисоєва С. Порівняльна педагогіка в контексті розвитку освітології. *Освітологія*. 2014. Вип. 3. С. 17–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osvit_2014_3_4.
9. Левченко Т. І. Європейська освіта: конвергенція та дивергенція: монографія. Вінниця: Нова книга, 2007. 655 с.
10. Європейська вища освіта в реаліях виміру змін і досягнень: монографія / Шапран О. І. та ін. Переяслав: Домбровський Я. М. вид., 2024. 451 с.
11. Європейський простір вищої освіти: параметри якості та експертизи: навч. посібник / за ред. С. Сисоєвої. Київ, 2020. 152 с.
12. Зайченко Н. І. Педагогічні студії Лоренсо Лузуріяги. І. Компаративно-педагогічні пошуки Лоренсо Лузуріяги “іспанського” періоду: монографія. Київ: Вид. Ямчинський О.В., 2024. 175 с.
13. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2014. 216 с.
14. Comparative education. The dialectic of the global and the local / C. Torres, L. Misiaszek, R. Arno. London : Rowman & Littlefield Publishers, 2022. 602 p. URL: https://www.google.com.ua/books/edition/Comparative_Education/St5EAAAQBAJ?hl=ru&gbpv=1.
15. Hans N. Comparative education. A study of educational factors and traditions. London: Routledge, 2011. 352 p. URL: https://www.google.com.ua/books/edition/Comparative_Education/Ad5g7vr3k28C?hl=ru&gbpv=0.

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Зайченко Наталія Іванівна
Наукови	Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної

й ступінь, вчене звання, посада	роботи та освітніх і педагогічних наук
Комунік ація	Кафедра: соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук E-mail: nizzagranada2019@gmail.com Телефон: +38-068-130-94-71
Посилан ня на дисципл іну в система х дистанці йного навчанн я	Moodle Zoom https://us05web.zoom.us/j/8948502213?pwd=3k8hW0vMRuuLbdUMDt9CkLiZeS2DkR.1&omn=82419105136 Meeting ID: 894 850 2213 (Passcode: 1125)
Консуль тації	понеділок 14.40–16.00 (212 кабінет; Zoom).